

LES «DENOMINACIONS D'ORIGEN» DE CATALUNYA I D'EUROPA EN ELS LLIBRES DE COMPTABILITAT DE LES INSTITUCIONS CONVENTUALS I MONÀSTIQUES DEL PRINCIPAT, SEGLES XVI-XIX.

fra Valentí Serra de Manresa

En el marc de les sessions del tercer congrés d'història moderna (organitzat pel Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona) que feliçment es desenvolupà l'any 1993, vaig presentar una brevíssima notícia arxivística a propòsit de la importància dels llibres de comptabilitat de les institucions conventuals i monàstiques per a l'estudi d'aspectes inèdits de la vida quotidiana en època moderna¹. Documentació que, més enllà d'informar-nos sobre el preu exacte dels objectes adquirits i dels productes consumits per les comunitats religioses, aporta un seguit de dades, molt minucioses i precises, sobre la identitat pròpia i la vida quotidiana dels col·lectius religiosos del Principat, tal com llavors posava ja de relleu: notícies, per exemple, d'activitats agràries als monestirs i convents, referències² a les obres de millora i d'ampliació efectuades en els edificis, informació sobre la projecció pastoral «*ad extra*» dels religiosos a través de l'anotació de les almoines rebudes per les prédiques i, sobretot, una gran quantitat de dades a propòsit del règim alimentari dels col·lectius religiosos de Catalunya, el qual hem d'entendre, tothora, com a un dels més destacats elements integradors de la vida quotidiana, car incideix en la totalitat de l'experiència humana, tant en allò estrictament material (el nodriment corporal), com també la fortíssima dimensió religiosa orientada a fomentar els valors clàssics de l'ascetisme espiritual a través del dejuni i de la penitència, d'intensitat molt diversa segons la fesomia pròpia de cada grup religiós, etc. La riquesa de la informació continguda en els «Llibres de comptabilitat» de les institucions religioses² depassa, doncs, moltíssim l'interès purament econòmic puix ens abasta un seguit de notícies de gran interès que, pel seu detallisme, ens permeten de refer jornades senceres de la nostra història i d'arribar a aspectes molt inèdits de la vida quotidiana, escrupolosament registrats als llibres «del Recibo y Gasto» de les institucions religioses de la Catalunya Moderna.

1. Vg. VALENTÍ SERRA de MANRESA, *La vida quotidiana de les institucions conventuals i monàstiques, a través dels «Llibres de Comptabilitat», (segles XVI i XVII)*, dins *Pedralbes* 13/2 (Barcelona 1993), pp. 181-184.

2. Anomenats també: «Llibre del Gasto» (entre els religiosos carmelites i agustins), Llibre d'Entrades i d'Eixides (entre els frares caputxins, i també «Llibre del Síndic» i, més comunament, a les diverses cases religioses del Principat: «Llibre del Gasto y Recibo».

D'entre les diverses informacions aportades per aquests llibres de comptabilitat, gaudeixen d'un interès molt especial les notícies a propòsit de les «denominacions d'origen»³ que, en l'actualitat, han suscitat un gran interès entre els consumidors de la població d'Europa, sobretot a partir del 14 de juliol de 1992 en què el Consell de Ministres d'Agricultura de la Comunitat Europea aprovà dos reglaments per a regular la protecció dels productes alimentaris amb denominació d'origen geogràfic, vinculada a la qualitat dels productes. Aquesta normativa sanciona la metodologia tradicional d'elaboració dels productes amb denominació d'origen, car en els nostres dies, molts productes han estat objecte d'imitació fora del lloc geogràfic originari. La Comunitat Europea entén per «denominació d'origen» aquell nom geogràfic de la regió, comarca, població o lloc, emprat per a designar un producte (vi, oli, formatge, etc.) que gaudeixi de trets diferencials i qualitats que l'afavoreixen (degudes principalment al medi natural i a llur elaboració), i que alhora siguin reconegudes tradicionalment dins dels àmbits comercials. Aquest concepte de «denominació d'origen» no té pas res d'arbitrari o d'artificial, car és una realitat històrica, econòmica i social de llarga tradició (especialment dins l'àmbit europeu); tanmateix aquesta no assoliria cap reconeixença, des del punt de vista administratiu, fins les primeres dècades d'aquest segle quan, la Llei de Propietat Industrial de l'any 1902 (motivada per un projecte presentat a les Corts per D. Miguel Villanueva, Ministre d'Agricultura), prohibí en l'àmbit hispà la falsa utilització de la indicació de procedència: «*nadie tiene derecho a servirse de un lugar de fabricación para designar un producto natural o fabricado procedente de otro sitio*»⁴.

Un escorcoll sistemàtic als «Llibres d'Entrades i d'Eixides», o «del Gasto», dels convents i monestirs de la Catalunya Moderna, ens proporciona un valuós conjunt de dades inèdites, i molt curioses, a propòsit de les incipients «denominacions d'origen» durant els segles XVI, XVII, XVIII i XIX, tant de productes catalans que es comercialitzaven arreu d'Europa, com de productes europeus que s'adquirien a Catalunya; com eren, per exemple, les famoses teles de Gènova i Flandes venudes a casa nostra, o bé les diverses tipologies del bacallà estranger amb «denominació d'origen» consumit al Principat.

En aquests llibres de comptabilitat conventual i monàstica, a més de les suggestives notícies sobre la gran diversitat de denominacions d'origen en el camp de l'alimentació, n'hi trobem també moltes sobre la gran diversitat dels teixits emprats a la Catalunya Moderna (tant de manufactures pròpies, com d'importació): tela de Gènova⁵, saial d'Aragó⁶, llana de Flandes⁷ i camelo: de Flandes⁸, cordellat de Torelló i draps d'Olot⁹, estamena

3. Sobre l'actualitat d'aquesta qüestió, Vg. la publicació: *Descobrim la qualitat dels productes catalans*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, (Barcelona 1993) i, sobretot, Vg., *Alimentos de España. Denominaciones de origen y de calidad*. E.N. Mercasa, (Madrid 1993, obra que aplega diversos treballs i que destaquem els de: S. MÉNDEZ de LUARCA: «La dimensión territorial de las denominaciones de origen» (pp. 15-25); i el de L. Fernando Leza: «La regulación de las denominaciones de origen» (pp. 27-37). Pel que fa a l'àmbit català, Vg.: «Alimentos de Cataluña», (pp. 127-136), etc.

4. Vg. la «Ley de la Propiedad Industrial» (Madrid, Ley 16 de mayo de 1902), Tit. IX, (Indicaciones de Procedencia), art. 125, dins de M. Martínez ALCUBILLA, *Boletín Jurídico-Administrativo. Apéndice al Diccionario de la Administración Española. (Apéndice de 1902)*, (Madrid 1902), p. 249. Pel que fa a la situació jurídica actual, Vg. I. MILANS DEL BOSCH PORTOLÉS (ed.): *Legislación básica sobre denominaciones de origen*. Ed. Tecnos, (Madrid 1995), en especial pp. 173-183: (Reglamento CEE núm. 2081/92 del Consejo, 14 de julio 1992, relativo a la protección de las indicaciones geográficas y de las denominaciones de origen de los productos agrícolas y alimenticios): «*Considerando que la voluntad de proteger ciertos productos agrícolas o alimenticios reconocibles por su procedencia geográfica, ha llevado a algunos Estados miembros a crear denominaciones de origen controladas...*», etc.

5. El responsable de l'administració de l'economia dels fraïners de Barcelona, durant l'any 1722, anotava le següent: «*por ciento quarenta y cinco canas de tela de Gènova, y treinta y dos de gòtica para calsonillos, 44 L(lliures) 6 s(ous)*»; (Arxiu de la Corona d'Aragó, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2249, s.f.). Tota la documentació emprada en aquest treball es conserva a la Secció «Monacals» (Hisenda i Universitat), de l'Arxiu de la Corona d'Aragó [= ACA], a Barcelona.

6. ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2251 (28 dic. 1699), s.f.: «*por los portes del sayal de Aragón, desde Lérida a Barcelona: 3 L(ibras), 10 S(sueldos)*», despesa corresponent al convent de fraïners de Barcelona.

7. Despesa anotada en el mes de desembre de 1624 pel Procurador de la cartoixa de Tiana; (vg.: ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2050, s.f.).

8. Els monjos de Sant Benet de Bages, l'any 1652, registraven: «*per una capa de camelot de Flandes per N(ostre) P(are) (Abat)*»; (ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 92, s.f.).

9. L'any 1594, el Procurador de la cartoixa de Tiana registra la despesa pel transport de draps d'Olot que llavors havien adquirit: «*y de ports de draps de Olot, doní 1 L(liura), 10 s(ous)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2073, s.f.); i semblantment el setembre de 1600: «*per tres peças de drap 24è. de Olot, i altres tres de Cordellat de Torelló (...)* per fer lo vestuari complet, doní dos-centes sexanta tres lliures, deu sous»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2042, s.f.).

blanca i negra de Reus¹⁰, tela de Bravant¹¹, mitges angleses¹², fil de Silèsia¹³, etc.; junt amb d'altres productes qualificat samb denominació d'origen com: pells de Còrdova¹⁴, sola de Reus¹⁵, vaqueta de Moscòvia¹⁶, paper de Girona¹⁷, paper de Gènova¹⁸, paper picat de Gènova¹⁹, rajoles de València²⁰, pedra de Girona²¹, calç de Badalona²², cera de Manresa²³, cordellat de Sallent²⁴, i àdhuc escombres de Vilanova i Vilafranca²⁵. Les denominacions d'origen, en els productes vitícoles, són força abundoses pel que fa als vins produïts al Principat durant l'època moderna: vi d'Esparreguera²⁶, vi d'Alella²⁷, vi de Teià²⁸, vi de Riudoms²⁹, vi de Manresa³⁰, Malvasia de Sitges³¹, etc.

Pel que fa a d'altres productes de consum alimentari quotidià [els administradors dels monestirs eren prou curosos en distingir la denominació d'origen, del lloc on adquirien els

10. L'abril de 1677, els cartoixans de Tiana anotven: «per tres canas y sinch pams de estamenya negra de Reus, 10 L(liures), 10 S(ous) 8 d(iners); per estamenya blanca de Reus, 23 L(liures) 9 S(ous);» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).
11. ACA, *Monacales-Universitat*, Vol. 111 (abril 1807): «per 12 canas de tela de Bravant».
12. Els monjos benedictins de Sant Benet de Bages, prop de Manresa, l'abril de 1657, adquirien unes mitges angleses: «compré unas medias inglesas que costaron 1 L(ibra) 6 S(ueldos);» (ACA, *Monacales-Universidad*, Leg. 159, s.f.).
13. Els jesuïtes de la Seu d'Urgell, el juny de 1803, adquirien 12 peces de fil de Silèsia: «Un fardo con doce piezas de hilo de Silécia»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478 (a), s.f.).
14. El setembre de 1659, el procurador de la cartoixa de Montalegre anotava la sortida de dues lliures i dos sous «per una pell de Còrdova»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045 (setembre de 1659), s.f.).
15. Els jesuïtes de la Seu d'Urgell, l'abril de 1754, adquirien una peça de sola de Reus per a reparar llur calçat; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478a (abril 1754): per una pieza de suela de Reus).
16. El juny de 1671, els cartoixans de Tiana adquiren pell de bou «de Moscòvia» (segurament per a reparar el calçat d'algun monjo): «per un tros de Vaqueta de Mascòvia (sic), 5 S(ous);» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).
17. Vg: ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 2251 (nov. 1699): «por una bata de papel blanco venido de Gerona, 11 L(ibra) 26 s(ueldos). Semblantment, els cartoixans de Tiana, el juliol de 1665, adquirien «paper de Girona per a ús del P. Prior: «per quatre mans de paper de Girona per lo P. Prior, 5 sous, 4 diners»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).
18. ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2236 (any 1717), s.f.: «por una resma de papel de Génova, 1 L(ibra), 16 s(ueldos)», adquirida pels fraïners de Barcelona; semblantment les religioses santiagoistes del convent de Jonqueres de Barcelona, el 1704, anoten: «Sumari de tot lo gasto de Arxivar las Causas Pias y Beneficis del Real Monestir y Convent de Jonqueras; per lo cost de dos mans (de) paper de Génova (que) se gastá per ditas Causas Pias»; [ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 375, s.f.).
19. Els cartoixans de Montalegre, el setembre de 1666, anotaven: «A 25 de setembre, a mestre Selma, llibreter, 2 L(liures) 6 S(ous), per una rayma de paper picat de Gènova», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).
20. Els fraïners del convent de Jesús de Gràcia, el 31 de desembre de 1804, registraven una despesa «per 3.520 Rajolas de València», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2387, s.f.).
21. El novembre de 1601, el Procurador de la cartoixa de Montalegre escrivia: «doní cinquanta lliures a bon compte, y en part de paga, de 6 picas de pedra de Girona per tenir oli»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2042, f. 43).
22. ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2383, s.f.
23. Vg. *Libro de recibo y gasto del Colegio (de la Compañía de Jesús) de Urgel*, p. 283: «de treinta y quatro libras de cera de Manresa, 21 L(ibras) 18 s(ueldos);» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637); *Ibidem*, p. 410, desembre de 1704: «de dos cirios de Manresa de 8 L(ibras) 3 onzas: 4 L(ibras) 19 s(ueldos)», etc.
25. El juny de 1657, els cartoixans de Tiana anotaven una sortida de: 81 lliures, 16 sous i 7 diners per «dos pessas de cordellat blanch de Sallent»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045 (juny de 1657), s.f.).
25. La documentació dels cartoixans de Tiana recull, diverses vegades, la sortida de diners per a adquirir escombres de Vilanova i Vilafranca. Per exemple: «a 13 de desembre (de 1656), paguí de 21 escombras de Vilafranca: setze sous y deu diners», i l'octubre de 1657, «per sinch dotzenas y vuit escombras de Vilanova a raó de 6 sous dotzena, una lliura catorze sous»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045 (juny de 1657 i octubre de 1657), s.f.).
26. Els fraïners de Barcelona anotaven, l'any 1722, la següent despesa de 46 lliures i 12 sous per vi d'Esparreguera: «por portes de vino de Esparreguera de Llobregat, de dos años: 46 L(ibras) 12 S(ueldos);» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2249, s.f.); la mateixa denominació d'origen apareix el març de 1715 als mateixos llibres de comptes dels fraïners de Barcelona, (Vg. ACA, *Monacales-Hacienda* Vol. 2255, s.f.).
27. Els trinitaris calçats de Barcelona anotaven, l'abril de 1792, la despesa «Por un barrilón de vino de Alella», (ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 18, s.f.).
28. L'octubre de 1612, una comunitat de Jesuïtes del Principat adquiria vi de Teià a un comerciant de Mataró: «gasto del mes de octubre de 1612, vino de Teyá: dia 19, a M^r Bernat Arnau de Mataró. En part de vint y sinch càrregas de vi claret de la sua casa de tayá, li he comprat a 30 reals càrrega: 25 L(liures).» El prestigi del vi de Teià, a principis de la centúria passada, constava als manuals d'estudi de l'agricultura renovada, Vg.: J.B. GALO BARDES, *Compendio sobre el modo de sembrar, criar, podar y cortar toda especie de árboles*. (Barcelona 1817), p. 115: «En Cataluña por la calidad de las uvas, del terreno y del cuidado de los cultivadores, se hacen los mejores vinos que se conocen, siendo especiales: la malvasia de Sitges, el garnacha del Campo de Tarragona, el vino generoso de Teyá y el tinto del Priorato», etc.
29. Els jesuïtes de la Seu d'Urgell, el desembre de 1697, adquirien vi blanc de Riudoms per a les festes de Nadal: «de una carga de vino blanco de Riudoms que se ha comprado», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637, f. 282).
30. Vg. *Libro de recibo y gasto del Colegio (de la Compañía de Jesús) de Urgel*, p. 383: «gasto de junio de 1703: de una carga de vino de Manresa, 7 L(ibras);» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637, s.f.).
31. «Havem pagat nolis de mar de aportar des de Sitges al Moll, una bota de càrrega y carratell de Malvasia (de Sitges), y de aportar-la del moll al Col·legi: una lliura»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2003: *Llibre del Gasto (del Col·legi del Sant Àngel) des de 1695*, (gener de 1696), s.f.).

producte!]³², registrats en les pàgines d'aquests llibres de comptabilitat de conventual i monàstica, hi hem trobat distintes menges amb qualificació d'origen. A tall d'exemple esmentem les famoses prunes de Marsella³³, l'arròs llobard³⁴, arròs de València³⁵, blat de Lleida³⁶ i alls de Lleida³⁷, formatge d'Aragó³⁸ (i a voltes de Tamarit³⁹), formatge de Mallorca⁴⁰, blat d'Ancona⁴¹, olives [confitades] de Casp⁴², olives de Monistrol i d'Olesa de Montserrat per a salar⁴³, figues seques de Vilafranca⁴⁴, oli de Tortosa⁴⁵, oli de Borges⁴⁶, oli de Serós⁴⁷, oli de Calaf⁴⁸, oli de l'Empordà⁴⁹, bacallà anglès⁵⁰, bacallà bretó⁵¹, bacallà d'Escòcia⁵², bacallà d'Islàndia⁵³, sal de Cardona⁵⁴, farina de Filadèlfia⁵⁵, safrà d'Aragó⁵⁶, pernil

32. Per exemple, en els llibres de comptabilitat de la cartoixa de Montalegre això resta molt clar: «Maig de 1674: per 700 arengades comprades en Granollers, quatre lliures, set sous», «Gener de 1677, per sal grossa comprada en Badalona, 3 L(liures), ec.» (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).

33. L'abril de 1644, els religiosos mínims de Sant Francesc de Païla de Barcelona adquirien prunes confitades de Marsella: «*de prunas de Marçella por platillo: dos libras*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478 (b): *Tercio del Libro del Gasto deste convento de Ntro. Glorioso P.S. Francisco de Paula de la Ciudad de Barcelona*, (abril de 1644), s.f.).

34. ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 111 (octubre 1807), s.f.

35. Vg., *Llibre del Síndic del Convent (de Caputxins) de Sarrià*; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 388, s.f.).

36. El mes de juny de 1801, els frares agustins de Barcelona adquirien «58 quarteras de blat de Lleyda»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 660: *Llibre del Gasto del Convent de St. Agustí, N.P. de Barcelona, començat l'any 1799*, (juny de 1801), s.f.).

37. Els cartoixans de Tiana anoten, el setembre de 1631: «per vuit forchs de alls de Lleyda: una lliura, quatre sous y 9 diners»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, vol. 2050, s.f.).

38. L'any 1680, els jesuïtes de Lleida anoten: «de 29 libras de queso de Aragón, 21 L(ibras) 6 s(ueldos); (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2595: *Libro de recibo y gasto del Colegio de esta Compañía de Jesús de Lérida*, (f. 49): «Gasto de diciembre de 1670»).

39. Els mateixos jesuïtes del col·legi de Lleida, el juny de 1672, registren aquesta despesa: «*De dos quesos grandes de Tamarite, 2 L(ibras)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2595, f. 51 v: «gasto de junio de 1672»).

40. L'agost de 1654, el Procurador de la cartoixa de Montalegre, a Tiana, anota la següent despesa: «per ports de uns formatges de Mallorca», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2055, s.f.); semblantment, el mes de juliol de 1670, els monjos de Sant Benet de Bages anotaven una sortida per: «*dos quesos de Mallorca*», (ACA *Monacales-Universidad*, Vol. 72: *Llibre de Comptes del P. Majordom*, (anys 1645-1677), s.f.).

41. Vg. *Llibre del gasto de la Casa Missió*, on els Paülis de Barcelona, l'abril 1807, anotaven: «per quatre quarteras de blat de Ancona, 325 L(liures), 8 d(iners); (ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 111, s.f.).

42. L'any 1717, els framenors de Barcelona registren una despesa de 3 lliures i 10 sous per tres cànters d'olives de Casp (cada cànter, o càntir, es correspon a uns 15 kg.); ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2236, s.f.: «*por tres cánteros de aceitunas de Caspe, 3 L(ibras), 10 s(ueldos)*».

43. El mes de febrer de 1642, els frares agustins de Barcelona compraven una càrrega d'olives de Monistrol, (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 655 (febrer de 1642), s.f.); i semblantment, el mes de novembre de 1754, els jesuïtes de la Seu d'Urgell adquirien olives d'Olesa per a ser confitades: «*Por 20 cortanes de Aceytunas para salar junto con los portes; por 16 cortanes de Aceytunas de Olesa*; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478 (a), s.f.).

44. El novembre de 1798, els trinitaris calçats de Barcelona compraven «*dos arrovas de higos de Villafrancja*»; (ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 19, s.f.).

45. ACA, *Monacales-Universidad*, Vol. 111 (març de 1807); «per un bot de oli de Tortosa, 223 L(liures), 2 s(ous), 6 d(iners).

46. El gener de 1663, els Jesuïtes de Lleida adquirien oli de Borges: «*azeyte de las borjas blancas, 21 L(ibra), 5 s(ueldos)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2595 (gener 1663), f. 5).

47. Els cartoixans de Tiana anoten, el setembre de 1600: «per lo port de sinc càrreges de oli de Serós, a tres ducats la càrrega, 18 lliures»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2042 (setembre 1600), f. 27 v.).

48. Els cartoixans de Tiana, el març de 1680, anotaven: «per sis càrreges i mitja de oli de Calaf, a 12 L(liures) la càrrega, cent disset lliures»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).

49. *Ibidem*, (març de 1661): «Per 8 càrreges de oli de l'Empordà, a 27 L(liures) la càrrega; posat al port de Barcelona: dos-centes setze lliures».

50. La cartoixa de Montalegre, el febrer de 1665, adquiria dos quintars de bacallà anglès: «per dos quintars de baquellà anglès»; i el gener de 1666 anotaven: «per un quintar de baquellà anglès bo, deu lliures», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.).

51. Els cartoixans de Montalegre solien adquirir diverses classes de bacallà, entre les quals figura, sovint, el «bacallà bretó»: «Febrer de 1660: per dos quintars de bacallà bretó, 16 lliures»; «A 13 de febrer (de 1665), per tres quintars de baquellà bretó, vint i quatre lliures»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2045, s.f.), etc.

52. Els jesuïtes de la Seu d'Urgell, el març de 1754, anotaven la sortida de 9 lliures «*por un quintal de Abadejo de Escocia, 9 L(ibras)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478 (a), s.f.).

53. L'any 1802, els religiosos servites de Barcelona adquirien «mitj bacallà de Islàndia fresc»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 3120: *Libro de gasto y recibo de este convento de la Virgen de Buen Suceso de Barcelona* (octubre de 1802), s.f.). El Síndic del convent de caputxins de Sarrià, el setembre de 1832, comprava dos quintars de bacallà d'Islàndia de primera qualitat: «per dos quintars de Bacallà de Islàndia de primera, 28 L(liures) 6 s(ous) 6 d(iners)», [ACA, *Monacales-Universidad*, Leg. 159, s.f.], etc.

54. El Col·legi de la Companyia de Jesús de la Seu d'Urgell, l'abril de 1753, adquiria 3 faneques de sal de Cardona: «*Abril 1753: por 3 fanegas de Sal de Cardona, junto con los portes, 9 L(ibras), 6 s(ueldos), 6 d(ineros)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Leg. 478 (a), s.f.).

55. Adquirida pels religiosos servites de Barcelona durant el mes d'octubre de 1802: Vg. «*Libro de gasto y recibo de este convento de la Virgen de Buen Suceso de Barcelona*», (Octubre de 1802), s.f.; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 3120, s.f.).

56. Els jesuïtes de la Seu d'Urgell, el maig de 1697, adquirien safrà refinat d'Aragó: «*de 4 libras de azafrañ fino de Aragón, a dos de a ocho la libra, 11 L(ibras), 4 s(ueldos)*»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637: *Libro de recibo y gasto del Colegio de*

d'Andorra⁵⁷ [de Terol?], els apreciats bescuits de Barcelona⁵⁸, etc. I, de la població italiana de Gènova, a més del paper i de la tela, es feia arribar, molt freqüentment, per al consum d'algunes de les cases religioses del Principat, la molt apreciada «confitura de Gènova»⁵⁹.

Amb aquest arrellec de dades i referències, presentades en el marc d'aquest IV Congrés d'Història Moderna, hem pogut detectar la destacada importància històrica de les qualificacions d'origen⁶⁰ (principalment en els productes alimentaris), algunes de les quals han perviscut fins els nostres dies, com és, per exemple, el prestigiós oli de Borges, l'apreciat vi d'Alella o bé el bacallà d'Islàndia, qualificacions o denominacions que es remunten als segles XVII i XVIII, i que, encara avui, gaudeixen de gran acceptació i prestigi comercial⁶¹. Alhora hem pogut intuir, també, a través d'aquesta brevíssima aportació al Congrés, algunes de les relacions comercials, tant d'importació com d'exportació, a través de les denominacions d'origen, entre Catalunya i Europa durant els segles de l'època moderna.

Urgel, p. 270); *Ibidem*, més endavant, en el f. 363, vg.: «gasto del mes de junio de 1702: de una libra de Azafrán de Aragón, 3 L(ibras) 10 s(ueldos)», etc.

57. L'abril de l'any 1700, els jesuïtes de la Seu d'Urgell adquirien dos pernills (turolencs ?) d'Andorra: «de dos perniles de Andorra de 20 libras, a 2 s(ueldos) 6 d(ineros) la libra, 2 L(ibras) 20 s(ueldos)», (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637, f. 333).

58. Durant el mes d'octubre de 1702, els jesuïtes de la Seu d'Urgell es feien portar (segurament per a regalar als benefactors de la comunitat i col·legi) 4 lliures de reputats «bescuits de Barcelona»: «de 4 libras de Vizcochos de Barcelona, y portes 1 L(ibras) y s(ueldos)»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2637, f. 367).

59. Durant el setembre de 1718, els framenors de Barcelona anoten: «por anís, bolados y confitura de Génova, 29 L(ibras), 12 s(ueldos)», i el març de 1762, de bell nou, «por 3 caxas de confitura de Génova, 3 L(ibras), 3 s(ueldos)»; (ACA, *Monacales-Hacienda*, Vol. 2236, s.f.).

60. A l'agost, o llenguatge «d'estar per casa», que parlaven els caputxins d'abans de l'exclaustració a l'interior dels convents del Principat, hi havia alguns termes amb denominació d'origen com és, per exemple, la «sèmula de Reus», referida a les faves tendres; (Vg. VALENTÍ SERRA de MANRESA, *Argot dels caputxins de Santa Madrona*, dins «Estudios Franciscanos», 89 (1988), p. 670).

61. Pel que fa a la terminologia especialitzada de cadascun dels aliments que es poden comercialitzar actualment (i la comparació entre les diverses llengües), Vg. l'obra col·lectiva del «Grup Termesp»: *Alimentos. Diccionario Científico y tecnológico Español- Inglés-Alemán-Francés*. CSIC, Centro de Información y Documentación Científica CINDOC, (Madrid, 1994), especialment p. 43, núm. 1344: («Denominación de origen: Indication of origin / Herkunftsangabe / Appellation d'origine - Certificat d'origine»), etc.